

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kokko, Jani

Title: Kun johtajuus katosi Yhdysvalloissa

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Kokko, 2020

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Kokko, J. (2020, 10.06.2020). Kun johtajuus katosi Yhdysvalloissa. What the Hela?.
<https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/hela/ajankohtaista/blogi/kun-johtajuus-katosi-yhdysvalloissa>

10.06.2020

Kun johtajuus katosi Yhdysvalloissa

Jani Kokko

Osallistuin maaliskuussa järjestetyn supertiistain (3.3.) jälkeen yleisötilaisuuteen, jossa minulta kysyttiin koronan vaikutuksesta Yhdysvaltain presidentinvaaleihin. Tuolloin virus ei ollut vielä rantautunut Yhdysvaltoihin täydellä voimalla, joten arvioin viruksen merkityksen jäävän vähäiseksi. Vaalien keskeisin kysymys tulisi olemaan taloudessa ja tätä kautta työllisyydessä kuten aikaisemminkin. Toisen maailmansodan jälkeen jatkokaudelle pyrkineet presidentit on järjestelmällisesti valittu toiselle kaudelle, mikäli kansantalouden tila on ollut hyvä. Heikko talouskehitys torppasi Jimmy Carterin ja George H. W. Bushin jatkokaudet.

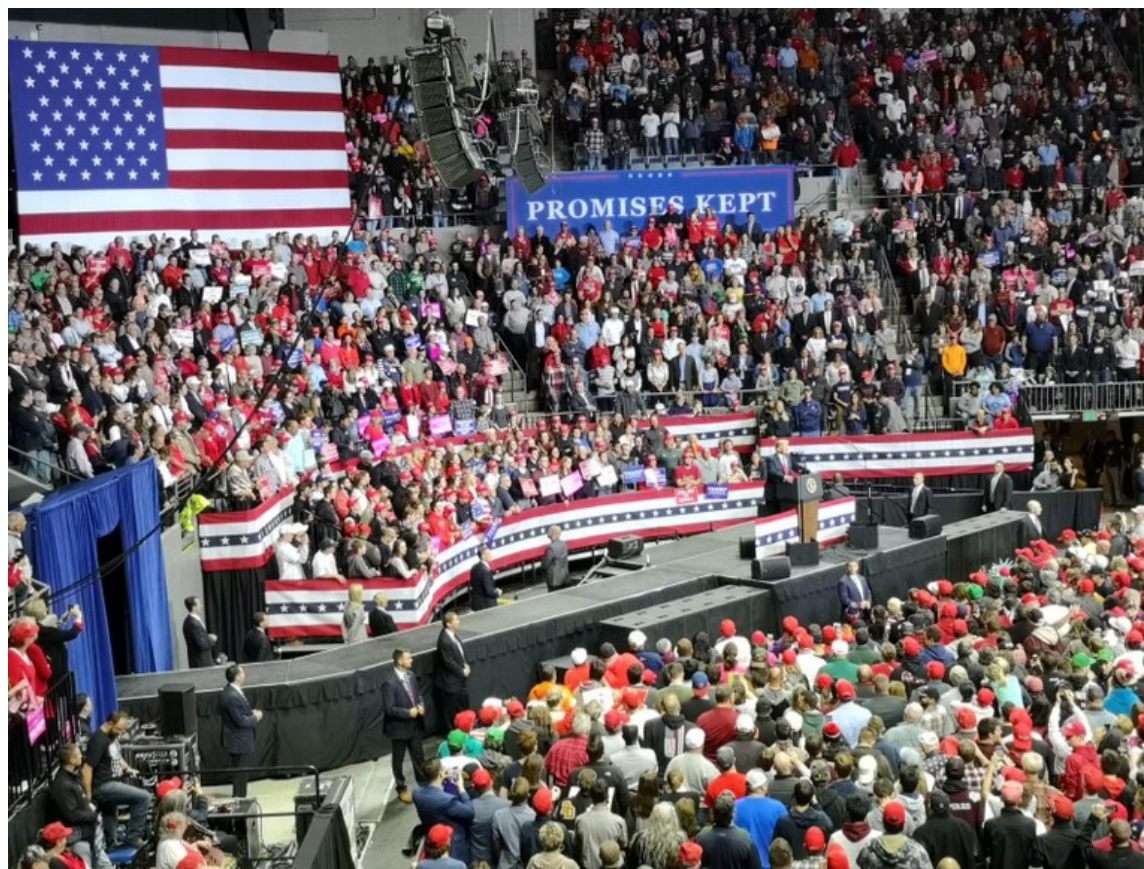
Supertiistaista on nyt kulunut kolmisen kuukautta ja vaalasetelmat ovat muuttuneet. Koronakriisi on noussut keskeiseksi vaalikysymykseksi. Virus on käytännössä keskeyttänyt sekä demokraattien esivaalit että presidentin massiiviset kampanjatilaisuudet. Se on ajanut Yhdysvaltain talouden syöksykierteeseen. Kymmenet miljoonat amerikkalaiset ovat joutuneet työttömiksi. Rajoituksia kannattaneet kuvernöörit ovat joutuneet presidentin tulilinjalle, ja liittohallituksen suhteet osavaltioihin ovat tulehtuneimmat vuosikymmeniin.

Mielenosoitus vuoden 2018 välivaalien aikaan. Kuva: Jani Kokko

Kaaosta ovat pahentaneet afroamerikkalaisen George Floydin menehtymisestä käynnistyneet mielenosoitukset, jotka ovat paikoin muuttuneet väkivaltaisiksi yhteenotoiksi viranomaisten ja mielenosoittajien välillä. Ensimmäistä kertaa sitten Richard Nixonin ja Vietnamin sodan armeija on jalkautunut Washingtoniin turvaamaan Valkoista taloa.

Näin merkittävässä kriisissä amerikkalaiset kohdistavat katseensa presidenttiin ja odottavat häneltä johtajuutta. Presidentin odotetaan nousevan puoluepolitiikan yläpuolelle ja vetoavan amerikkalaisuuden hyveisiin. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut, sillä presidentti Donald J. Trump käy edelleen vuoden 2016 vaalikampanjaa, eikä ole muuttunut ehdokkaasta presidentiksi. Trump keskittyy puhumaan kannattajilleen, mikä on lisännyt vastakkainasettelua kansalaisten välillä. Retoriikka ei ole muuttunut presidentillisemmäksi.

Vaalihurmasta vuoden 2018 välivaalien aikaan. Kuva: Jani Kokko

Korona ja George Floyd ovat pahimmat kriisit Trumpin presidenttikaudella. Ne suorastaan alleviivaavat nykyhallinnon suurinta heikkoutta, johtajuuden puutetta. Presidentin heikko ymmärrys hallinnon ja politiikan toimintaan on vaikuttanut heikentävästi amerikkalaisten elämään. Presidenttiä on yritetty koulia oikeanlaisen johtajuuden suuntaan lähimpien neuvonantajien toimesta mutta tuloksetta.

On tärkeä huomata, että presidenttiydessä ei ole kysymys samanlaisesta johtajuudesta kuin liike-elämässä vaan institutionaalisesta johtajuudesta, jonka juuret ulottuvat yli kahdensadan vuoden taa. Presidentti on samanaikaisesti valtionpäämies, toimeenpanovallan haltija, asevoimien ylipäällikkö ja maansa korkein diplomaatti. Presidentti vaikuttaa nimitysvallalla liittovaltion byrokraatiaan ja oikeuslaitokseen. Tuhannet virkamiehet toimivat vain ja ainoastaan presidentin luottamuksen varassa.

Presidentin nimitysvallassa on keskeisin syy siihen, miksi republikaanit antavat presidentti Trumpin toimia epärationalisesti. Tuhansien virkanimityksien joukossa on lukuisa joukko liittovaltion tuomareita, jotka presidentti nimittää ja senaatti vahvistaa. Toisin kuin muut virat, tuomarinvirka on elinikäinen. Senaatin enemmistöjohtaja Mitch McConnellin tavoitteena on ollut jo vuosikymmenten ajan kääntää tuomioistuimet konservatiiviseen suuntaan. Trumpin kaudella tässä on onnistuttu.

Kahden korkeimman oikeuden tuomarin lisäksi republikaanit ovat saaneet 51 tuomaria vetoomustuomioistuimiin ja 142 tuomaria liittovaltion tuomioistuimiin. Lukumäärä on suurempi kuin yhdelläkään Trumpin edeltäjistä. Niin korkein oikeus kuin alemmat oikeusasteet tulkitsevat lakia ja tekevät ennakkopäätöksiä, jotka vaikuttavat politiikkaan vuosikymmenten ajan.

Vaalibanderolli vuoden 2018 välivaalien aikaan. Kuva: Jani Kokko

Huolimatta konservatiivien kannalta loistavista nimityksistä republikaanien rivit eivät ole säilyneet täysin yhtenäisiä. Washingtonista kantautuneiden huhujen mukaan yksi, jos toinenkin republikaanivaikuttaja katsoo kaihoisasti senaattori Mitt Romneya, joka äänesti tammikuussa ainoana republikaanina presidentin viraltapanon puolesta. Kulissien takaisissa keskusteluissa on todettu suoraan, että koronakriisin hoitaminen olisi paljon vakaampaa, jos presidenttinä olisi nykyinen varapresidentti Mike Pence. Republikaanivaikuttajat pelkäävät presidentin vetävän myös heidät alas marraskuun 2020 vaaleissa. Mikäli presidentti ei onnistu kääntämään talouden syöksykierrettä, sekä hän että monet muut republikaanit joutuvat työttömiksi. Tätä kirjoittaessa tilanteen muuttamiseen on aikaa 145 päivää.

[Kirjoittaja](#) on väitöskirjatutkija historian ja etnologian laitoksella.